

UNESCO: A Memoria Mundi program keretében készített CD-ROM a Cseh Nemzeti Könyvtár történelmi értékű állományáról

Az UNESCO, mint arról már beszámoltunk, a Memoria Mundi program keretében arra törekszik, hogy a világ irodalmi örökségének veszélyeztetett darabjait az utókor számára megőrizze, konzerválja. Így került sor a Cseh Nemzeti Könyvtár régi könyvekből álló gyűjteménye CD-ROM formában történő rögzítésére. A művekről cseh, angol és francia nyelven annotációk készültek, amelyek ugyancsak megjelennek az optikai lemezekben.

Magyarországot a program természetesen ugyan-csak nagymértékben érintheti; példaként a Corvinák világszerte szétszórt gyűjteményének vagy a Széchényi Könyvtár XIX. századi gyűjteményének elektronikus formában történő rögzítésére és közreadására gondolhatunk. A programban való részvétel konkrét lehetőségeire vissza fogunk térni.

Vásárhelyi Pál

(Budapesti Műszaki Egyetem, Könyvtár és Tájékoztatási Központ)

**Beszámoló két konferenciáról
(4. ALEPH Users Meeting, 1. International Conference on Grey Literature)**

Időben az első, amelyet a Budapesti Műszaki Egyetemen (BME) rendeztek, nem is a komoly konferencia elnevezést viselte, hanem az *ALEPH felhasználóinak negyedik találkozójaként* (4. ALEPH Users Meeting) szerepelt. A BME Könyvtár és Tájékoztatási Központ (KTK) szervezésében és az ExLibris Ltd., az ALEPH YISSUM, valamint az IBR General Kft. közreműködésével 1993. október 11–12-én 11 ország ALEPH felhasználói találkoztak, közel nyolcvan az egyetem rektori tanácstermében. A résztvevők – a magyarokon kívül – 10 országot képviseltek (Csehország, Dánia, Izrael, Lengyelország, Németország, Olaszország, Spanyolország, Svájc, Szlovákia, USA). A felhasználói találkozók célja, hogy azok a könyvtárosok és rendszerszervezők, akik könyvtárakban az ALEPH rendszerrel dolgoznak, kicseréljék tapasztalataikat, ismeressék eredményeiket, nehézségeiket.

Az első napi felszólalások közül néhány, hálózatot bemutató ismertetés érdemel említést, pl:

- ▶ A spanyolok központi katalógust építenek (Catalogos Informatizados de la Red de Bibliotecas del CSIC = CIRBIC) 20 város 96 könyvtárának állományából, amely jelenleg 317 652 könyv és 36 183 folyóiratcím rekordját tartalmazza.
- ▶ Az ITALE olasz hálózat (Italian ALEPH Network) öt egyetemi hálózat (Pisa, Calabria, Genova, Siena, Udine) 800 000 rekordját teszi hozzáférhetővé.
- ▶ A bergamói és milánói egyetemeken kívül még a firenzei és római szakkönyvtári és egyházi könyvtári hálózatok alkalmazzák eredményesen az ALEPH rendszert.
- ▶ A CASLIN-projektben (Czech and Slovak Library Information Network) két cseh és két szlovák könyvtár vesz részt, éspedig: a két nemzeti könyvtár (Prága és Túrócszentmárton), egy állami tudó-

mányos könyvtár (Brünn), valamint egy egyetemi könyvtár (Pozsony). (1993 decemberében a prágai Állami Műszaki Könyvtár is csatlakozott a projekthez, és további könyvtárak csatlakozása van előkészületben.)

A projekt célja a könyvek és periodikumok központi katalógusa, az osztott katalogizálás (UNIMARC alapon).

- ▶ További felszólalók a magyar alkalmazásokról, dán, svájci, olasz, lengyel, izraeli, USA-beli tapasztalatokról és problémákról számoltak be.

A második napon a cég képviselői ismertették a legújabb fejlesztési törekvéseket, a 3.2–4 verzió újdonságait az egyes modulokban.

1994-ben Frank Róza (BME KTK) lesz az ALEPH rendszert használó könyvtárak nemzetközi egyesületének (International Consortium of ALEPH Users = ICAU) titkára. A következő találkozóra 1994-ben Madridban kerül sor.

A másik nemzetközi konferenciát Amszterdamban rendezték meg 1993. december 13. és 15. között. Ez a rendezvény az első nemzetközi konferencia volt a *szürke irodalom* témaköréből (First International Conference on Grey Literature), s mint ilyen, a disszertációk, kutatási jelentések, konferenciakiadványok könyvtári vonatkozású problematikáját tárgyalta. A röviden GL '93-nak nevezett konferencia szervezője a TransAtlantic International Conference and Translation Bureau volt, fő szponzora pedig a Szürke Irodalom Hasznosításának Európai Szövetsége (European Association for Grey Literature Exploitation = EAGLE). További szponzorok, illetve kiállítók a következők voltak: Library of Congress, British Library, FID, IFLA, EBSCO, JICST, NTIS, KNAW.

A konferencián 28 ország 122 intézménye 197 résztvevővel, közülük 57 előadóval képviseltette magát. Magyarországról *Lécesné Mesterházi-Nagy Márta* (BME KTK) vett részt, és tartott előadást a magyar könyvtáraknak a SIGLE adatbázis munkájába történő bekapcsolódási lehetőségeiről. Ez az adatbázis nem más, mint az európai Szürke Irodalom Információs Rendszere (System for Information on Grey Literature = SIGLE), amely az eddigi 8 tagország (Belgium, Franciaország, Németország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Spanyolország, Egyesült Királyság) szürke irodalmát, vagyis az ottani nehezen hozzáférhető, félig publikált vagy nem publikált disszertációk, kutatási jelentések stb. adatait tartalmazza az 1980-as évtől kezdve. Az előadásra a II. szekcióban került sor, amelynek főcíme *Információs hálózatok, információ-közvetítők és információs központok* volt.

Az I. szekcióban a szürke irodalmat előállítók és kiadók képviselői ismertették gyakorlatukat, eredményeiket (pl. NASA, NATO, JICST, Springer Verlag, továbbá több olasz és holland intézmény).

A III. szekcióban a felhasználók szempontjából elemezték a szürke irodalom iránti igényt és ellátást európai, amerikai és fejlődő országokbeli aspektusokból.

A szervezők a konferencia hatékonyságának biztosítása céljából érdekes – és talán követhető – újítást vezettek be. A három szekció plenáris üléseit (általában négy-négy előadással) különböző időpontokra írták ki, hogy aki akarja, minden előadást végighallgathasson. Az ún. cluster szekciók előadásait pedig videóra vették fel, és másfél napon keresztül két vetítőteremben folyamatosan vetítették őket. Ezáltal elkerülhetővé tették, hogy az ütközések miatt esetleg érdekes előadások maradjanak ki bárki számára is. (Más kérdés, hogy egy vérbeli előadónak a közvetlen kontaktus a hallgatósággal sokkal kedvezőbb, mint a személytelen felvétel.)

A konferenciát neves kiállítók bemutatója színesítette.

A konferencia előadásait tartalmazó kiadvány megtekinthető a BME KTK-ban.

Lécesné Mesterházi-Nagy Márta

Informomika, avagy egy új tudományág a láthatáron

A humán diszciplínák közé tartozó informomika konceptuális alapja, tárgya és módszertana a *Mihajlov–Černyj–Giljarevskij* megfundálta informatika keretében jött létre. Annak arányában, ahogy mindinkább elterjedt a számítógépi adat- és szövegfeldolgozás, illetve ahogy mindinkább „divatba jöttek” az intellektuális információs rendszerek, az informatikában folyamatosan nőtt az igény az olyan mélyen szántó elméleti vizsgálódások iránt, amelyek az információ tulajdonságait, forgásának törvényszerűségeit, és a tudáshoz való viszonyát voltak hivatva feltárni.

Az informomika létrejöttét más olyan tudományágak is elősegítették, amelyek az információ gyűjtésével, feldolgozásával, tárolásával és keresésével foglalkoztak. Közülük hadd említessék meg a bibliográfiát, a levéltártudományt, a dokumentalistikát és a könyvtártudományt.

Az informomika alaptörvénye az *információ körforgása*, azaz – mondhatni így is – az a ciklus, amely az információ keletkezésével kezdődik, magába foglalja az információáramlást, és az információhasználattal, esetenként új információ keletkezésével végződik.

Míg az informatika a „miként”-re kereste és adta meg a választ, nevezetesen arra, hogy miként és milyen eszközök segítségével lehet a legkülönbözőbb

információkat fellelni, tárolni, gyorsan átadni és időben megkapni, addig az informomika a „mit”-re, azaz arra válaszol, hogy mely információt érdemes tárolni, átadni és megkapni. Az informatika és az informomika közösen azt a komplex problémát oldja meg, hogy miként lehet megkapni a szükséges információt, mégpedig megfelelő időben és a hatékony hasznosítást lehetővé tevő formában.

Feltehető a kérdés: miért éppen Oroszországban „ütötte fel a fejét” ez az új diszciplína. Ennek többféle oka van, de a legfontosabb: Oroszországban élesebben vetődtek és vetődnek fel az információs problémák, mint Nyugaton. Sajátosan orosz szükséglet az intellektuális újjászületés, a műveltségbeli színvonal-emelés hatalmas problémáinak a megoldása. „És informomika nélkül itt nem lehet megenni” – vonja le a fentiekből rövid konklúzióját forrásdokumentumunk.

MURANIVSKIJ, T. V.: Informomika – novaâ naučnaâ disciplina. = Naučno-tehničeskaâ informaciâ, Ser. 1. 6. sz. 1993. p. 9–14./

(Futala Tibor)